

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 3. julija 1878.

O b s e g: Pregled, koliko zemljiškega (gruntnega) davka so leta 1876. posamezne dežele našega cesarstva plačale. — Par kratkih pa tehtnih besedi o gospodarstvu z gozdom. — Dober svet gospodinjam. — Obrtniške novice. — Še enkrat: Ali so kamniti tabernakeljni dobri ali ne? (Konec.) — Na Pehlicah. (Konec.) — Materin blagoslov. — Avstrija na skoku. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Pregled,

koliko zemljiškega (gruntnega) davka so leta 1876. posamezne dežele našega cesarstva plačale.

Sestavil pl. Plaĉek, dosluŹeni c. k. vladni svetnik.

Dežele:	Njih velikost po štirjaških miljah	Njih število prebi- valcev	Koliko dohod- kov nesó zem- ljišĉa	Koliko davka plaĉuje	
			v goldinarjih		
Doljna Avstrija	344.49	1,990.708	14,423.700	3,798.000	
Gornja Avstrija	208.47	736.557	8,260.853	2,193.000	
Salcburško	124.52	153.159	1,416.367	375.000	
Tirolsko	509.62	885.789	—	958.000	
Predarelsko	390.19	1,137.990	7,657.552	2,013.000	
Štajarsko	180.26	337.694	2,639.466	699.000	
Koroško	173.57	466.334	3,535.234	813.000	
Kranjsko	13.2	174.525	—	15.000	
Trst z okolico	68	230.000	2,681.189	311.000	
Pri- mor- sko Istrija	515	196.000	—	310.000	
Goriško in Gradiška	222.30	456.961	1,359.940	340.000	
Dalmacija	902.85	5,140.544	52,449.636	13,788.000	
Ĉeska	386.29	2,017.274	20,076.520	5,324.000	
Moravska	89.45	513.352	3,659.458	970.000	
Šleska	1.364.06	5,444.689	24,951.746	4,465.000	
Galicija	181.61	513.404	1,006.970	357.000	
Bukovina	Skupaj .	5.216 50	20,394.980	144,118.631	36,850.000

Par kratkih pa tehtnih besedi o gospodarstvu z gozdom.

Gozdi so veliki dobrotniki ĉloveštva, ne le s tem, da posestnikom donašajo lepih dohodkov, temuĉ tudi s tem, da pripomorejo k zdravju ljudstva in živine. Zato ne bi smeli njih lastniki lastni roparji gozdov biti, ampak prav skrbni gospodarji.

Vsak kmet vé, da mora, ko je žito požel, njivo pognojiti, obdelati in s semenom obsejati, ĉe hoĉe drugo leto zopet kaj pridelati.

Vsak živinorejec vé, ĉe hoĉe par goved vsako leto iz svojega hleva prodati, da si mora zato vsaj ravno toliko mlade živine izrediti.

Tako misliti bi morali tudi gospodarji, ki boĉejo iz svojega gozda kaj lesa prodati.

Žalibog pa je mnogo taciĉ gospodarjev, ki imajo gozde, da so jim sami najveĉi sovraŹniki!

Ko je mila narava o pozni jeseni gozd zasejala s semenom, ki je padlo z drevja, priženó se drugo spomlad koze v gozd, katerim je mladi drevesni zárod najveĉa sladĉica, ki ga vsega omulijo.

Kar je pa drevesnih mladik k sreĉi še ostalo, tem zanikerni gospodar, ki vso nasteljo iz gozdov pograbi, sleĉe tako rekoĉ nogovice in ĉevlje, da je drevesu poleti prevroĉe, pozimi pa premrzlo.

Razun tega pa pridejo še smolarji, ki drevesa, katerim je natura rane s smolo zaceliti hotela, še bolj ra-

nijo, zato, da požrešneži še več smole ugrabijo in drevesa popolno pokončajo.

Če se samopridnim barantačem z lesom prodajo starejša drevesa, jih radi podirajo tako, da padajo na mlado drevje in ga poderó, barantač pa potem staro in mlado drevje iz gozda pobere.

Kaj pravite o takem gozdnem gospodarstvu? Ali je zato čuda, da gozdi naši čedalje bolj hirajo?

Živa potreba po takem je poduk mladim, kaznen pa nečimurnim starim gospodarjem, sploh pa dobra gozdna postava in strogo njeno izvrševanje.

Dober svēt gospodinjam.

* *Operíte kavo, predno jo pražite ali žgete* (kakor po nerodnem nekatere kuharice delajo). Zakaj pa je treba oprati jo? — Zato, da, kdor kavo pije, ni v nevarnosti ostrupenemu biti. V dokaz tega poslušajte, kar „Pučke Nov.“ o tem poročajo. V občini Hőgyeszi na Ogerskem je nedavno zbolela cela rodovina luteranskega župnika, pri kateri so se očitna znamenja kazala, da ji je zavdano. Le hitri zdravnikovi pomoči se je imela zahvaliti, da jo je rešil smrtne nevarnosti. Vzrok te nesreče bila je kava, ki je bila s strupeno zeleno barvo pobarvana. Ker kava zelenkaste barve velja za najboljšo in se tudi dražje prodaja, zato jo goljufni trgovci barvajo na zeleno, katera pa je večidel hud strup. — Vsaka dobra gospodinja naj tedaj skrbno pazi na to, da kava, predno jo pražiti dá, se dobro opere in potem posuši. Nečista voda po pranju kaže, kako potrebna je bila ta skrb. Nobena gospodinja naj pa ne misli, da oprana kava je slabejša od neoprane.

Obrtnijske stvari.

Obrtnijske novice.

* *Lèp (kit) za kamen na suhem.* Vzemi 9 delov kremenice in 1 del svinčene gladkine (Bleiglätte) pa oboje v prah stolci. To potem z lanenim oljem zmešaj, da postane precej čvrsto testó. Ta kit se najbolj rabi pri kamnitih stopnicah in drugih enacij delih. Kamen se mora poprej dobro z vodo umiti, potem se razpoke ž njim zamažejo, in, če treba, se še vdrgič zamažejo.

* *Lèp (kit) za kamen pod vodo.* Vzemi 2 dela v prah stolčene opeke (cegla), 2 dela suhega živega apna in 2 dela presejanega navadnega pepela. Te tri reči dobro skupaj zmešaj in jih potem z navadnim oljem podelaj. Ta kit se mahoma na zraku strdi in se v vodi nikoli ne raztopi.

Še enkrat: ali so kamniti tabernakeljni dobri ali ne?

(Konec.)

Zoper voljo in namen postal sem s svojim spisom nekako preobširen, vendar moram še nekaj dodati. Omeniti morem poleg zadnjic navedenega vsaj še štirih dokazov, na katere svojo trditev zaradi „nepraktičnosti“ kamnitih tabernakeljnov opiram. Pri neki izmed večih far na Dolenjskem so si ga bili napravili una leta. Ljudstvo ni bilo zadovoljno ž njim in ga je g. župniku odsvetovalo. Ker pa ga je vendar imeti želeli, vdali so se ljudje. Al kamnitni tabernakelj sponašal se je tako slabo, da so ga odpravili zopet iz cerkve, in g. župnik je napravil, da bi farani škode ne trpeli, nov tabernakelj na lastne stroške. — Pri neki drugi veliki fari tudi

na Dolenjskem omislili so si zadnja leta nov krasen kamnit altar. Menda zaradi enakomernosti z altarjem želeli so imeti tudi tak tabernakelj. Napravili so si ga, a le na videz. Le sprednje lice je kamnito, vse drugo je leseno. Ime gospoda, ki je to delo vodil, naj pa javno imenujem: bil je to slavnoznani gospod dekan Vincencij Vovk. Če je toraj ta gospod, ki je toliko pri cerkvah zidal, popravil in prenavljal, in ki je bil prva avtoriteta v cerkvenih stavbah, — če je on dal narediti za svojo cerkev tak tabernakelj, kakor sem zgoraj omenil, ne pa čisto kamnitega, smemo že reči, da je gotovo dobro vedel, zakaj. Pa idimo z dokazi dalje! Pri neki fari na Gorenjskem imeli so kamnit tabernakelj, ki je veljal (če sem prav slišal) okoli pet tisoč goldinarjev. A ta tabernakelj delal jim je s svojo mokroto take težave, da so ga dali iz cerkve. En oddelek so prodali za primerno nizko ceno drugam, ostalo pa se valja nekje med staro šaro, kjer gotovo ne oznanuje „praktičnosti kamnitih tabernakeljnov“. — Nedavno prišel sem zopet v neko drugo cerkev, kjer imajo tak tabernakelj. Niti o preč. ondotnem gospodu župniku, niti o mežnarju vsaj jaz ne mislim, da premalo skrbita za prezračenje cerkve, ki je tudi zidana tako, da je prezračenje v njej prav lahko, če bi ga treba bilo. Na moje vprašanje, kako se jim sponaša tabernakelj, djal je mežnar, na pr. tako le: „kedar je vreme suho, je dobro; če je pa deževno, čuti tudi tabernakelj koj vlažnost. Zadnjo soboto so djali v monštranco novo sv. hostijo, pa ker je zelo deževalo, so jo koj v pondeljek morali zameniti z novo, ker se je bila una povihala in zgrudila.“ — Če pa zdaj vzamemo mesece leta, koliko je suhih, koliko pa vlažnih in mokrotnih, se pač lahko sprevidi, kako se morejo mnoge cerkve, ki so že same po sebi iz kakoršnih koli vzrokov mokrotne, tam prezračevati, kjer dohaja mnogo ljudi k službi Božji, in ki nekaj na obleki, nekaj pa z dežniki nanosijo toliko vlažnosti v cerkev, da včasih kar luža po nji stoji. Koliko mokrine pa zraven tega v cerkev še dohaja po sapi! V taci cerkvah bo kamniti tabernakelj jako slabo služil, naj se njegova „praktičnost“ kuje tudi v zvezde! Saj je že samo to dovolj nepriстойno, ako med službo Božjo le od zunaj rosán postane, ter curijo kaplje po njem.

Predno sklenem, naj omenim še to, da je bila gospod dopisnikova fizikalna razprava o sklenici mrzle vode čisto nepotrebna. Jez nisem nikdar in nikjer trdil, da pot (znoj) pri kamenu (katerega gosp. dopisnik sam priznava), prihaja iz njega (kamena namreč). Vem pa dobro, da kamen rajše kakor marsikaka druga stvar vleče — da se poslužim prilike — „nekako na magnetični način“ mokroto na-se. Razlika med magnetom in kamenom je ta, da uni stvari na-se vleče in jih drži, kamen pa mokroto v obliki vlažnosti krog sebe razširja. Več ko je je, in bliže, ki ji je kaka stvar, ki mokroto na-se srka (v tabernakelju sv. hostije, na altarjih pa perilo), slabejša je.

Jez gosp. Vurnik-u dajem vso čast in mu čestitam k znajdbi, ako ume odpravljati vlažnost iz notranje strani kamnitih tabernakeljnov. Če se bo ta iznajdba povsod lahko vravnala, in — naj se mi dovoli, da izrečem: če bo ostala tudi stanovitna — marsikdo mu bo hvalo vedel za to. A — ostane za rešitev še ena zadeva: osušenje vnanjih stvari. To pa je v mnogih cerkvah skoraj gola nemogočnost v kljub še tolikemu prezračevanju. Alojziska kapela — če le kje katero svetišče, gotovo nima povoda (vzroka), da bi bila vlažna. Ako pa g. dopisnik celó sam o njej priznava, da ni popolno suha, kako se more to pričakovati pri cerkvah s takimi razmerami, kakor sem jih zgoraj popisal!